

ŠOLA

Glasilo Goriških učiteljev.

Izhaja v zvezkih po 25 kr. — Dopise sprejema V. Černic, učitelj v Št. Petru pri Gorici; — naročnino pa Tom. Jug, naduč. v Solkanu.

Zvezek 2.

V Gorici 8. Oktobra 1880.

Leto I.

Pesen in petje v ljud. šoli.

„Kedor cvetja, petja in otrok nema rad, oni ni dober človek,“ je star pregovor. Ker se petje prišteva lepim umetnostim, ni treba o važnosti in njegovim vpljivu na blaženje človeškega serca dvomiti. Saj nam pa tudi zgodovina vsih narodov, od pamtiveka dalje kaže, kako so se ga vsa ljudstva posluževala v različnih dobah in okolščinah. Pravljica nam pripoveduje o Orfeju, kako je krotil s petjem živali. Da pesen resnično človeka navdušuje in jači, imamo dovolj jasen dokaz pri črnogorskih, serbskih in sploh jugoslovanskih naših bratih. V petji išče razvedrenja lovec, kmet, pastir in vojak, potnik in težak — mladost in starost, sploh vsako človeško bitje. V pesni se razodevajo veseli, žalostni, ljubeznjivi, hrepeneči, strastni in ostudni občutki. Ni ga človeškega primerljeja, da bi ga ne opevala primerna pesen. Pobožni in veličastni glasovi doné tudi iz vernih serc v nebeške višave, pred obličje Najvišjega.

A ne samo odrasli ljudje, posebno pa odrasla mladina, tudi otročja nedolžnost zлива kaj rada svoje občutke v pesen. Otrok, ki včasi še le par besed spregovoriti more, poskuša uže svoje gerlo v pesnici krožiti. Jokajočega otroka mati najpreje s pesnico utiši. Ko se deca igra, dela si uže sama napeve, in če kje kaj sliši, opično posnemati skuša.

Ker se pa pesen vsacega rada prime, in je eno naj-

boljih duševno odgojevalnih sredstev, tedaj se je bode tudi vsak odgojitelj rad posluževal. Naloga narodnej šoli bodi tedaj skerbno podpirati in v zgojevati otročjo pevsko zmožnost. Petje sposobi tudi šolsko deco, da se glasnejega govora privadi. Skušnja uči, da šolska mladež gre najveseleja po uri petja domov. Mladini se s tem šola in učitelj prikupita in ni treba je goniti v šolo.

Da zamore pa izšolana mladež tudi dejansko pokazati, da jej je bila šola prava učilnica, bodi glavna naloga šolsko: pevskega odgojevanja buditi in razvijati mladini sluh v narodnem petji, tedaj buditi narodno in deržavljansko zavest.

A. PESEN.

O čemer človek najraje in največkrat misli, o tem tudi najraje sanja in govori. Enako je s pesnijo. Da bode pa pesen duševno odgojevalni smoter ljud. šole dosegla, pazi naj odgojitelj na sledeče točke:

I. Poočttovanje. Pesen se mora učencem najpreje poočiti, to je, duh pesni mora učenec spoznati in si ga okoreniniti, ker le tako zamore pesen tudi navdušeno pevati. V tem, da pesen razjasni, tiči tedaj jedro odgojevanja pevske zmožnosti, brez katerega se tudi pesen sercu prilegati ne more. Kedo ne spozna v tem glavnega, duševno - odgojevalnega pripomočka in izkopavanja onega ostudnega „klafarskega“ petja in vaškega „jolilajfanja“, katero mora vsacega, količkaj omikanega, narodno zavedenega bridko žaliti. Skušnja uči, da pesen otrokom dobro prodana, se tudi odraščelih prime. Poočitovanje je terda kost učitelju. Učenec bi se sicer kmalu naučil pesni, ker je v vezanej besedi in prva drugo za seboj kliče, a to bi mu nič ne pomaglo, ako je ne ume, tedaj tudi veselja do nje imeti ne more. S tem bi se vadil le mehničnega blebetanja in ritmičnega petja. Tak učenec ne more biti dober deklamator.

V izgled naj bode „Siničja tožba“ iz Stegnarjevega „Šopka“. Ta pesen se kaj lahko vplete v prirodopis. Učitelj govoreč o enej ali drugej ptici, gotovo tudi spregovori o njih koristi in terpinčenji. Tu je najlepša priložnost za to

pesnico. Učitelj naj začne, ko pove otrokom, da jih hoče seznaniti s pesnico o terpinčenji ptic, tako le: „V nekej vasi stoji lepa zidana učilnica, pred učilnico je stara jablana, podobna votlemu panju, v katerega je sinica svoje gnjezdo znesla.“ Sedaj sledi pojasnovanje nerazumljivih pojmov, ako je kaj enacih. Dalje vpraša učitelj, se li glasi to tako gladko in lepo vbrano kakor: „Svetlo solnce se je skrilo, Vse na svetu potihnilo, Vse odeva tiha noč, Da zaspati nam je moč“? — Učenci, ki znajo uže več pesnic na pamet, koj sprevidijo, da prvo ni šlo učitelju tako ritmično in objemno iz ust, ko drugo. Saj nekateri še celo zapazijo, če se le kak stavek, katerega se hoče v prozi povedati, pesensko pove, in tudi sami otroci večkrat dvoverstne vjeme zlagajo. Učitelj skuša sedaj prvo nekoliko bolj pesensko povedati n. pr. „Nekje stoji učilna zidana, pred katero je stara jablana. Ta jablana je kot votel panj, v katerega sinica znosi gnjezdo. Slednjič: „Stoji učilna zidana, Pred njo je stara jablana. Ta jablana je votel panj, Sinica znosi gnjezdo vanj.“ V marsikaterej pesni, v katerej je pesnik samovoljneje vladal nad besedami, treba bo daljšega poočitovanja in pojasnovanja nerazumljivih pojmov. Temu se versti glavna misel prve kitice: „Sinčje gnjezdo pri učilnici.“ Tako sledi razgovor o drugej, tretjej.... kitici. Zdaj pride na versto miselni red: 1. mirno siničje gnjezdo; 2. sinica toži učitelju dečke, 3. da so jej gnjezdo zrušili in mladiče pomorili in 4. da taki otroci so malopridni.“ Glavna misel: Sinica je težila učitelju, da so jej malopridni učenci njen zarod zaterli.“ Nauk: „Nikar ne preganjajte naših velicih krilatih dobrotnic, kajti s tem sami sebi škodujete in grešite, ker Bog vas ni postavil za gospodarje nad živalimi, da jih terpinčite. Tudi one občutijo duševno in telesno. „Omenjeno bodi še, da sledi pred miselnim redom napisovanje posamnih kitic v pesenske knjižice, po učiteljevem predpisu na šolsko tablo, da otroci tudi vidijo dotična ločila in pisavo besed.

To bi bila sintetična pot; a učitelj more hoditi tudi analitično pot, in to posebno pri berilnih pesnih. Tu naj učitelj prvo sam prebere celo pesen, tako storé učenci za njim. Dalje naj pove učitelj prvo kitico, če je ta dolga, pa le prvi stavek, ali naravni odstavek v vjemi (ri-

mi) in sicer po ločilih n. pr. „Ko dan se zaznava, [Danica priplava.] Se sliši zvonjenje [Čež hribe čez plan:] Tega pravila se mora učitelj strogo držati, ako hoče, da mu ne bude mladež pela po pesenskem naglasu (o—o—o— itd.) Sedaj naj sledi pojasnovanje nerazumljivih pojmov. Dalje se pripravi deco s primernimi vprašanji, da polagoma vsak oddelek v prozi pove, kakor: „Komaj se začne zoriti, uže vidimo zvezdo danico na nebu in ravno tačas oznanjajo nam bližnji in daljni zvonovi „angeljevo ceščenje.“ Zadnjeletniki nam to tudi lahko v lepšej zvezi povedó. Na to sledi memoriranje v vjemi. Enako se obdelajo naslednji odstavki ali naslednje kitice. Kaj lahko se spozna v tej pesni miselni red posamnih kitic, njih zvezo, glavno misel in nauk.

Razume se, da se taka pojasnovanja veršé na učiteljeva primerna vprašanja, kajti: „Der Lehrer muss schweigend, die Schüler sprechen lernen.“ Pri vsakej pesni naj se naučé vse kitice. Čim ostreje pazi učitelj pri vsih učnih predmetih, na čisto izgovarjanje, tim lože bodo tudi otroci napev sprejeli, kajti pesen in napev se stekata v čutu sluha. Pojasnovanje pesni pa ne bodi preslovnično, ker v tem slučaju ni namen slovnično rešetanje. Pri poočitovanji pesni naj se obdeluje le menjavo besed, da se tako do proze dospe. Domovinske pesni so vzvišane, radi tega so deci ne popolno umljive po duhu. Tu naj se učitelj ne spušča v predrobno poočitovanje, kajti to bodo leta dognala.

Lehko se koj po prvi kitici, posebno pri daljših pesnih, začne z napevom. To bi se skoraj moralo, ker razjasnovanje n. pr. „Siniče tožbe,“ bi učitelju okoli 2 poluri ukradlo. Tako bi otroci cel teden ne peli. Pevska ura, ali polura ima se tedaj razdeliti v ponavljanje in novo učenje.

II. Pesen bodi izbrana, da se v resnici odgojevalni smoter doseže. Domovinske pesni so plemenite, resne, vsled česar jih ne more mlado serce prav čutiti, tedaj tudi ne pravega veselja do njih imeti. Priležneje bodo pa one otrokom zadnjih šolskih let, ker 12—14 letni otrok tudi uže domovinske in državne razmere vsaj po lupini nekoliko pozna. Za deco prvih šolskih let, bodo pa primernejšive, vesele, naravo opevajoče pesni, s katerimi es vzbúfa

veselje do narave, se zatre nevsmiljeno trpinčenje živalic in druge pregrehe proti naravi, kar posebno neotesano kmečko serce še uganja.

Peva naj se zadnja šolska leta posebno narodne pesni, da jih mladež tem lože iz šole seboj vzame in jih mej narod zatrosi. Te pesni, dobro izbrane in vporabljene, ostanejo mladini drag zaklad, ljub spomin na šolska in mlada leta. Marsikateri si misli, da otroku je vse dobro, če tudi piškavo, a moti se. Otroku je najbolje, komaj dobro. Radi tega je ta točka zelo važna, pri katerej naj si učitelj še to posebno pomni:

1.) da bode pesen *otroškej starosti in duhu primerna*.

Skušnja uči, da pesen brez vsakojakih misli, in prave uredbe, otroški duh žali. To se spozna posebno pri odraščenej deci, ker se enacim pesnim posmehuje. Pesenprvencem primerna, gotovo odraščene šolske mladine ne veseli. N. pr. „Svitlo solnce se je skrilo, Vse na svetu potihnilo, itd.“ je gotovo primerna pervencem; ona bi pa 12—14 letno mladež v smeh silila in bi nje duh poniževalno žalila kakor v 5. kitici: „Oče, vi mi križ storite itd.“ Saj je pa tudi zabavanje in igranje 14 letne dece vse drugačno od 7—10 letne.

2.) *krajevnim, stanovskim in časovnim razmeram* prilježna. Tako bodo na deželi v nekaterih krajih primerneje pastirske, v družih tudi popotne. Kako more zanimati gorjanca „Mladi ribič“, ali naopak meščana „Predica“ ali „Mlatič.“ Tako se morejo lovske pesni le v malokaterih krajih prav vporabiti. Ker se pa v petji naši notranji občutki glase, in so od narave odvisni, tedaj se mora pesen zlagati z letnimi spremembami v naravi.

3.) *poetična in resnična*. Nemška duševna hegemonija je tudi nam, žalibože, sem ter tja v kvar. Pomislimo, da kar pride iz Nemčije ni vse zlato. Ne opeva li narod slovenski rad naravo in domovino, nam li manjka pravih narodnih pesni, da segamo po ptujih? Zakaj zavračamo narodno, dragoceno blago? Je li vsak pisatelj pesnik, vsak brenkač skladatelj? Zakaj je n, pr. pesen „Priden otrok“ v „Začetnici“ drugačna ko' v starem abecedniku? Nova pe-

sen povsod staro izpodkopuje. Nam morda ne vgapajo več Vilharjeve, Jenkove in Slomšekove pesni?

Neopravičeno je tudi, da se v napevu narodne pesni: „Stoji, stoji, tam lipica,“ poje: „Siničjo tožbo“. Hvala tedaj uže naprej Celjskemu „Popotniku,“ da nam hoče pokazati resničnega Slomška kot slovenskega pedagoga.

Ima li kak namen v Stegnarjevem „Šopku“ pesen: 4. Poštar, 8. Kanon, 11. Kanon, 26. Lovska, 26. Kanon, 32. Kanon; v Nedvedovem „Slavčeku“ 5. Učenec, 6. Veseli učenec, 7. Učenec iz šole gredé itd.—?

Neresnični (ako se ne motim) sti predzadnji pesni, kajti precejšnje število učencev ni v resnici tako, kakoršne pesen opeva. Nepoetična je gotovo tudi pesen 21. Velike ure, 28. Klic pomladi, 29. Pomlad, 31. Pticek poje v gozdu itd. — Dovolj!

Da odkrito povem: Obsenčil me je duh Boris Miranov, čitajoč njegovo kritiko „Dragoljubcev“ v lanskem Zvonu. Ne bodimo preetročji. Vendar ti „Šopek in Slavček“, katerih uredba je precej dovršena, obilo gradiva ponujata.

4.) da se *strinja z drugo učavo*, posebno z jezikovnim ukom. Pesen dobro razpravljena in vterjena se vporabi za prosto napisovanje in prevod v prozo. Tudi glavne slovstvene poteze se lahko vpletó. Neresnična, nepoetična pesen, se pa tudi v nikakoršno sredotočje z drugo učavo spraviti ne more, kar mora pa učitelj vedno pred očmi imeti. Tudi pospešuje tako pesen otroško lehkomišljenost, raztresenost in poveršnost. Vpletle bi se sicer tudi take pesnice v drugo učavo, a jedra jim manjka. Lupin pa ne smemo podajati otrokom. Strinja se pa pesen tudi lahko sè zgodovino, sè zemljepisjem itd. Ko se n. pr. govori o zadnjih avstrijskih vojskah, vplete se kaj lahko cesarska pesen. Govoreč v zemljepisji o Avstriji, je na pravem mestu: „Avstrija moja“ (v Nedvedovem 3. zvezku str. 67); govoreč o slovenskeji domovini — „Naprej“ in veliko družih. Pri zadnji se omenijo kaj lahko tedanje razmere v našem slovstvu.

5.) da bode pesen koncem v *javnem življenji sad* obrodila. Z memoriranjem pesni se bistri res um, posebno spomin. Slednji se otrokom jači tudi z puhlimi pesnimi, ali čemu tratiti drugo polovico vspeha, ker otroci tako pesen v kratkem

zabijo. Skušnja uči, da otroci le malo pesni v javno življenje seboj prinesó. Temu je pa vzrok, da se dozorel duh ne uklanja več šolskim pesnim. Vadimo tedaj posebno odraščene otroke v tacih pesnih, ktere so jej primerne in je prosto ljudstvo poje, kakor: „Naprej (zastava Slave), „Vse nime“ (Kje so moje rožice), „Savica“ (Noč na nebu), „Po jezeru,“ „Zvonikarjeva“ (Ko dan se zaznava), „Zagorska“ (Bom šel na planince) „Lavdon,“ „Pridi gorenjc,“ „Rojakom“ (Hej rojaki! opasujmo) „Lepa naša domovina,“ „Kdor ima serce“ itd. Pervence se gotovo ne bode s to hrano pitalo.

Da se pa pesen tem lože mej narod zatrosi, naj si otroci vse obdelane pesni napišejo v posebno pesensko knjižico, katero more imeti vsak otrok.

Konec prih.

Prirodopisje.

Nekateri otroci z menj razvitim umom tako osupnejo vstopivši prvo krat v šolo, da se celo najnavadnihših pojmov, ki so jih doma čestokrat slišali, ne morejo več spominjati; njih um nekako otemni, tako, da ne vedó od najbolj znanih rečeh povoljno odgovoriti. Nauki, ki so jih doma od roditeljev, starejših bratov in drugih družbenikov slišali, se jim skadé; oni si ne morejo predstavljati nobene stvarce, če tudi so jo večkrat videli ali celo v rokah imeli in se ž njo igrali. Take učence naj učitelj najprvo privadi ali tako rekoč vdomači, pa koj iz začetka izbudi v njih čut radovednosti, ljubezen do šole in sebe (učitelja).

Namen ljudske šole ni, da bi se učilo prirodopisje kot tako, na podlagi prirodopisnih knjig. Za to sverho so otroci še premladi, pa tudi ur je zelo malo odločenih za ta nauk. Dovelj je, da izbudi nčitelj mej učenci veselje do prirode — da jih seznaní z najvažnejšimi stvarmi iz treh prirodnih oborov (kraljestev) povdarjaje sosebnó njih veljavo in porabo v vsakdanjem življenji.

To pa doseže s tem, da se z otroci prijazno pogovarja povprašaje po navadnih otrokom znanih stvareh, razkazaje jim znane predmete v podobah, razne modele, a takó, da je vse mično.

Vspešnejši je pa, ako predstavlja učitelj koj iz začetka, če le mogoče, otrokom žive in naravne stvari. Otroci dobé na ta način prave pojme ter se privadijo, da ne stermé ko jim kasneje prinese katerokoli žival v šolo, ki jo bo de treba natanjčno popisati.

Ko bi namreč učitelj ne prinesel nikdar nikake živalice v šolo, pozneje pa kar naenkrat vstopil s kačo, ježem ali s katero drugo, kakošen nered bi to provzročilo. To bi bilo stermeje in skakanje po klopeh — a z disciplino bilo bi pri kraji. Kakošen vspeh bi imelo takošno razkazovanje? Nikakov—.

Kot uzor nam je vvesti iz začetka ono stvar v svoj predmet, katera je otrokom najbolj znana in priljubljena. Tukaj velja geslo: „Z domačim na tuje.“

Hoče li učitelj popisati otroku katerokoli stvar, mora jo tako jasno in razumljivo razložiti v vprašanjih, da si jo otrok lahko sam predstavlja, ter si jo v mislih narisa. Popis je torej jasen in določen izraz vseh znakov, ki predmet po vseh njegovih delih označijo.

Preden začneš stvar popisovati, vredi vse glavne lastnosti predmeta in je razberi po določenih razredih. Vsak popis bil bi ložji in očitvidniši, ko bi se predmet sam predstavljal otroku v naravi, ker pa to ni vselej mogoče, vsaj v dobro narisanih podobah.

Beseda bodi prav živa in gibčna, nikdar posiljena ali enoglasna.

Nič pa ne pomaga se izraziti gladko in ročno bolj, nego skerbno premišljevanje in ogledovanje predmeta samega.

Vzemimo za naš izgled žival, s katero se je otrok najprej seznanil v očetovej hiši. V obče je znano, da otrok stoperv skobaca, že sega po mački, ki čepi na ognjišči. Naravno je torej, da nam najbolje služi ta kosmačin kot vvod in podlaga, bodi si pri nazornem nauku ali v prirodopisji. Treba je pa ozer jemati na vse letnike ene skupine, ker

realije so skupni poduk, kar sledi, da mora vse enako zanimati. Samo ob sebi se razume, da se naposled od zadnjeletnikov več zahteva nego od pervoletnikov.

Učitelj prinese mačko v šolo, postavi jo na mizo ter vpraša :

U. Kaj sem postavil na mizo? Peter!

P. Mačko.

U. Si li že videl tako žival? Matej!

M. Da, sem jo videl.

U. Kje pa si jo videl?

M. Jo imamo doma.

U. Ali jo imate tudi vi? Marija!

M. Tudi mi jo imamo.

U. Kje ste jo pa dobili?

M. Dali so nam jo sosedovi.

U. Pa sosedovi kje so jo našli? povej ti, ki si blizo njih, France!

F. Saj so jih več izredili doma.

U. Torej so domače. Ali imajo še katero drugo žival doma?

F. Imajo tudi psa, vole, krave.

U. Kaj pa ti meniš, ali so tudi te doma izredili? Janez!

J. Tudi te so doma izredili.

U. Torej posluh! Vse take živali, ki jih izredimo doma, imenujemo domače živali.

U. Kako imenujemo take živali, ki jih izredimo doma? Terezja!

T. Imenujemo jih domače živali.

Poslednje naj vpraša še več otrok, potem pa naj veli vsem skupaj in sicer po vdarcih.

U. Ali je mačka domača žival? Jože!

J. Mačka je domača žival.

U. Povej tudi ti, Anica!.... Vsi!

U. Na sprednjem konci ima glavo. Kaj ima na sprednjem konci? Tine!

T. Na sprednjem konci ima glavo.

U. Tudi ti povej, Karol!.... Vsi!

U. Kakošno glavo ima mačka? Lojza!

L. Mačka ima okroglo glavo.

U. Je-li prav okrogla? Franica!

F. Nij prav okrogla; na verhu je bolj široka a spodaj pa ožja.

U. Taki obliki pravimo okroglasta. Ponavljaj, Jurček!

J. Kar ni prav okroglo, je okroglasto.

U. Rekli smo pa, da mačka ima tudi široko glavo.

Tedaj kako bi rekli, kakošno glavo ima mačka? Urška!

U. Mačka ima okroglasto in široko glavo.

U. Reci tudi ti, Tone!... Vsi!

U. Kaj vidite pa verh glave? Rozalija!

R. Verh glave ste ušesi.

U. Kakošni ušesi ima mačka? Janez!

J. Mačka ima majhni ušesi.

U. Kako stojite?

J. Stojite po konci.

Tedaj ima majhni, po konci stoječi ušesi. Ponavljaj, France!... Vsi!

U. V glavi ima dve očesi; kakošni ste očesi? Lizika!

L. Očesi ste veliki.

U. Kakošne barve?

L. Ste sive barve.

U. Kdo je opazoval mačko v temi? Oglasi se več otrok,

U. Kokošni ste njeni očesi v temi? Jelica!

J. V temi ste njeni očesi svitli.

U. Sedaj povej o očeh kar veš, Nikolaj!

N. Mačka ima veliki, sivi očesi, ki se v temi svetite.

Tukaj naj opozori učitelj svoje učence, da mačka tudi po noči dobro vidi.

U. Tu ima pa nos; ta je gol in kratek, gobec pa širok. Kakošen nos ima mačka? Jože!

J. Mačka ima gol in kratek nos.

U. Kaj pa ima pod nosom? Rihart!

R. Pod nosom ima berke.

U. Berke ima, da ž njimi čuti; one so njene čutnice. Nespametno je tedaj, ako kedo mački berke postriže ali zasmodi.

V gobci ima zobe. So veliki, šilasti, posebno čakani zgorej in spodej so močni. Kakošne zobe im mačka? Tone!... Vsi!

U. Kadar liže skledo, zdi se, kakor bi kedo praskal, zakaj nek? zato, ker ima raskav jezik. Kakošen jezik ima mačka? Miha!

M. Mačka ima dolg, raskav jezik.

U. Povej še ti, Malica!... Vsi!

U. Pazite, tukaj le je glava priraščena k vratu, ta pa k trupu. Kakošen vrat ima mačka? poglej, Rudolf!

R. Mačka ima tenek in kratek vrat.

U. Od tukaj dalje je pa trup. Kokošen trup ima mačka? Olga!

O. Mačka ima dolg in tenek trup.

U. Takemu pravimo vitek, stegnjen trup. Ponavlaj, Barbca!... Vsi!

U. Trup nosijo noge, prednji ste krajši od zadnjih.

U. Koliko nog ima? Pavel!

P. Nog ima štiri.

U. Tedaj je štirinogata žival. Kaj ima pa na nogah? Srečko!

S. Na nogah ima perste.

U. Kaj pa na perstih? Pavlina!

P. Na perstih ima kremplje.

U. Kakošni so kremplji? potipaj, Emil!

U. Ponavlaj, Urška!

E. So ojštri.

U. Na nogah ima perste z ojštrimi kremplji.... Vsi!

U. Štejmo perste! Na sprednjih nogah ima pet, a na zadnjih pa štiri perste; na konci vsacega persta nosi ojšter kremplj, ki je kakor kaveljček pri vagi. Zamore jih pa tudi skerčiti in pod kožo skriti, zato hodi tako tiho. Kadar je pa razdražena ali kadar zagleda svoj plen, ž njimi hudo praska. Ž njimi pa tudi pleza. Zakaj ima mačka kremplje? Vid!

V. Mačka ima kremplje, da ž njimi zgrabi svoj plen, pleza in se brani.

U. Panavlaj, Ciril!... Vsi!

U. Kaj ima pa na koncu trupa? Martin!

M. Na koncu trupa je rep.

U. Kakošen je? Nande!

N. Je dolg in zavihan.

U. Reci še ti, kaj ima mačka konec trupa? Josip!

J. Mačka ima konec trupa dolg, zavihan rep... Vsi!

U. Mačka pa ima tudi obleko, da ne zmerzuje. S čim je pokrita? Dorko!

D. Pohrita je z dlako.

U. Kakošna je mačja dlaka? potipaj, Polde!

P. Mačja dlaka je volnata.

U. Pa glede barve?

P. Ta je žigrasta.

U. Ali so vse take dlake? Matilde!

M. Niso vse take barve; nekatere so černe, druge ruse, bele, marogaste i. t. d.

U. Torej mačja dlaka utegne biti mnogotere barve. Ponavljaj, Miha!... Vsi! Posluh! Učitelj vščene mačko za rep.

U. Ali si slišala, kako se glasi mačka? Lojza!

L. Mačka mijavka.

A po noči se še drugače glasi; zdihuje, se porje kakor bi kedo jokal, ali pa kako dete vekalo; le poslušajte zvečer, slišali boste včasih celo godbo.

Mačka tudi piha, renči, praska in grize. Ali niste še opazovali, kako je pihala in se našopirila, kadar se ji je pes približal?

U. Kaj dela, kedar je razdražena? Šimen!

Š. Tedaj se našopiri, piha, praska in grize.

U. Mačka ljubi gorkoto; zato najraje leže na gorko peč. Toplota ji torej ugaja. Ljudem se kaj rada prilizuje. Štiska se k nam, gerbanči herbet in prede všečno, če ji gladimo tenko dlako.

U. Ali si že kedaj gladila mačko? Anica!

A. Sem jo gladila.

U. Kaj si pa takrat opazila?

A. Prilizovala se mi je, pa nekako mermrala.

U. Bila je tedaj zadovoljna. Kedar svojo zadovoljnost z glasom izraža, pravimo da „prede.“ Vendar ji ni upati; ona je potuhnjena in hinavska. Ako je vesela in če sluti kaj povoljnega pri tebi, se ti prilizuje, stopa se zavihanim re-

pom okoli tebe, se stiska k tebi in rahlo mijavka; ali precej, ko ji nij kaj po volji, praska in grize okoli sebe.

Mačka je zelo snažna žival; pogosto si oblizuje mehko dlako s hrapavim jezikom. Če stopi v vodo, hitro otresa si mokre tačice še celo po umazanem ali mokrem tlaku ne hodi rada, ter se skerbno ogiblje blata. Ko bi pa po naključbi padla v vodo, nikdar ne utoni, zna izverstno plavati.

Teče, skače in pleza prav sprétno, tako, da jo preganjavec le redko kedaj dohiti.

U. Kaj stori mačka, ko jo pes preganja? Tomaž!

T. Spleza urno na drevo ali na bližnji kol, včasih celo na kak star zid.

U. Ali se skrije v jamo? Ivan!

I. Se ne skrije, ona je pogumna, spleza na kaj visokega ter ogleduje osato sovražnika, zraven pa renči.

Na planem pa poišče kot, ter tako sprétno in naglo maha s tačico okoli sebe, da mora sovražnik ves kervav zapustiti bojišče. Da je torej pogumna, se je lahko vsak prepričal.

Nevarno je pustiti mačko v spalnici, sosebnó kjer spé mali otroci. Ona išče toplote, ter sledi za sapo kjer je toplo in tja počene najraje. Pripeti se lahko, da skoči v zibeljko, počene otroku na persi ter ovira ga sopsti ali celo uduši.

U. Zakaj počene ravno na persi? Lojze!

L. Ker tam sluti toploto.

U. Je-li varno igrati se z mačko? Terezja!

T. Ne, ona se rada stogoti, praska in lahko iztakne ali rani nam oko.

Mačke se morate tedaj ogibati, ne jo dražiti ali pri-tiskati.

U. S čim se pa hrani? Lizka!

L. Najraje serka mleko, jé mesnino, sploh ji pa vse diši kar nam.

U. Ponavljalj, Tone!... Vsi!

U. Ali niste morda opazili, da včasih tudi sama kaj vzame ali ukrade?

O. He, hej! že večkrat.

U. Kaj krade mačka? Katarina!

K. Krade vse, kar more doseči, n. pr. mleko, mesnino, jedilne ostanke i. t. d.

U. Res je, ta hinavka vse počisti, kar ovoha; zategadel nam je paziti, da vsa jedila skerbno shranjujemo, da nam jih ne stakne. Kaj nam je pa storiti, da mačka nič ne ukrade ali poškoduje? Lucija!

L. Moramo vse v shrambo zapirati, pa vsako reč na svoje odločeno mesto obesiti.

U. Ste li slišale? deklice, „mačka uči gospodinjiti.“ Redni, pazni in pridni gospodinji mačka nič ne unese. Skerbni gospodarji ne puste mačke same v sobi. Imajo namreč to navado, da kamor počenejo, vse raztirjajo, spraskajo in pokvare. Pripetilo se je že večkrat, da je mačka nove stole z blazinico raztirjala.

Na dvorišči skrivaj tudi pišče zgrabi, kunca, še celo mladega zajca ugonovi. Tudi ptice niso varne pred njenimi kremplji.

U. Zakaj jih pa redimo, če so tako škodljive? Adelbert!

A. Redimo jih, da nam lové miši in podgane.

U. Ali so miši škodljive? Tine!

T. Miši vse oglojajo, obleko, les, tla, se prikradejo v shrambo in celo v omaro, pregrizejo žaklje se živežem; mnoge stvari pa zgrizejo in oglojajo samo iz objesti.

U. Da je velika preganjalka teh škodljivih glodavk, se je vsak prepričal. Ima tako tenak sluh in dober vid, da koj zapazi kje miška škerblja, če je prav v najbolj skritem kotiči. Tiho in varno stopa do luknje ter se pred-njo tako potuhne, da jo revica ne zapazi, dokler iz nje ne prileze. Ko jo zapazi, bi rada nazaj smuknila, a zgubljena je, kar bi trenil, je že v mačjih krempljih.

U. Kje pa stanuje mačka? Karolina!

K. Stanuje v človekovi hiši.

U. Ali je človeku nagnjena in teka za njim kot kuže? Vinko!

V. Se ne zmeni veliko za ljudi, samovoljno polega, a za gospodarjem ne gre iz hiše.

Rada teka kamorkoli. Obišče vse sosede, preišče po kletih in skednjih, pa vsako luknjo iztakne. Navadno ne gre

daleč od stanovanja. Ako družina preseli v drugo stanovanje in mačko v vreči seboj prinese v novo bivališče, steče zopet ure hoda na stari dom. Ona je le hišna žival.

U. Kakošna žival je mačka? Matej!

M. Mačka je hišna žival.

Včasih res vteče stari maček v gozd ali na bližnje polje, ali le prav kervoločni in mesožertni, ker mu mladi pevci in zajci bolj diše, nego vsakdanja hrana; najljubše mu je vendar človekovo stanovanje.

Če ravno jo zovemo gledé njenih lastnosti tudi majhen „oroslan,“ ali tudi po pravici „tigerček,“ vendar jo ne smemo čertiti in preganjati; ona zamore se ljudem zelo prikupiti kakor zvesti pes. Občudovati moremo njeno gibčnost in spretnost, posebno ko se igra. Hišne ljudi spozna celo po hoji. Niti ni tako termoglava, muhasta in neotesana, kakor jo nekateri po krivem obdolžujejo, ampak da se izučiti marsikaj. Vali dvakrat v letu. Svoje mlade mačka zelo ljubi, jih varuje in tudi mačku prikriva.

U. S čim redi mladiče? Jernej!

J. Mlade mucke sesajo.

U. Potem takem je mačka dojivka. Kaj je mačka, ker redi mlade z lastnim mlekom? Rozalija!

B. Ker redi mladiče z mlekom, je dojivka... Vsi!—

U. Katere živali še doje? Gregor!

G. Doje tudi krava, oca, pes, i. t. d.

Stara mačka pripravlja svoje mlade za lov precej ko spregledajo. Opazili ste že, kako skačejo okoli nje, se je objemajo, igrajo z repom, ako stara ž njim miga; sploh skačejo za vsako stvarco, ako se količkaj zgane. Celó na pol mertve miši jim prinaša, da se ž njimi vadijo in urijo.

U. Po tem kar si slišal, je-li mačka koristna ali škodljiva žival? Florijan!

F. Mačka je koristna žival.

U. Zakaj? Angela!

A. Ona preganja miši in podgane ki so velike škodljivke.

Ko bi ne bilo mačke, miši in podgane bi se tako zaplodile, da še celo človek bi ne bil varen pred njimi. V hiši, kjer nimajo mačke, miši vse preglojajo. Ker ima mo-

čne zobe in ojstre kremplje, prištevamo mačko k roparicam.

Ker ste bili pazljivi, pevem vam pravljico, kako se je godilo, preden so mačko udomačili. (Basen o kralju, ko so miši ž njim iz skledе srebale.)

Da se učitelj prepriča, so li otroci razumeli, pozove naj najzmožnejšega učenca, da popis ob kratkem ponovi; potem tudi menj zmožne; se razume, da na podlagi primernih vprašanj.

Slednjič versté se naloge. Za drugoletnike napiše učitelj nalogo tako, da učenci le basede dopolnjujejo pa sem ter tje bolj znané sami vpletajo n. pr. Mač — — do — živ —. Na spred — konc — — glav —. Glav — — okrog — — šir. —. Ušes — im — pok — stoj —. Vra — i — krat — — ten —. Očes — ste siv —. Nos ima krat — in šir —. Zob — so ostr — in dol —. Trup je vit — steg —. Nog — — štir —. Na perst — kremplj —. Rep dol — zav —. Pokr — je z dla —. Barv — je čern — siv — ruj —. Hrani se z mle — mes — i. t. d. Ona je kor — živ —. Lov — mi — — podg —.

Tretje - in četrtoletniki izdelujejo nalogo na vprašanja. Učitelj jih opozori, da popišejo le glavne dele in lastnosti, postransko da si pa le zapomnijo, ker jim bode koristilo pri popisih družih stvari. Deržeči se teh pravil, obdelujejo peto — in šestoletniki nalogo v prostem popisu.

Ker je nauk razdeljen le na pol ure, morajo otroci v tem času nalogo izgotoviti. Ko se je učitelj o vspehu prepričal, sledi popraviljanje, in sicer koj v šoli. Doma pa naj učitelj natanjko pregleda, popravlja, prečerta in če treba dostavlja prav marljivo, posebno iz začetka. Bolj ko se sperevega trudi in natančno pregleduje, lože mu bode v teku leta, večí vspeh in veselje bode žel koncem leta.

Opazijo pa učenci, da je učitelj marljiv, delaven in da ne spregleda najmanjšega pogrěška, gotovo bodo prihodnje bolj pazili in se potrudili, da odstranijo one napake, ki so se jim vrinile v prvih nalogah.

Uč itelj bodi vsestransko pravi uzor učencem.

Čopi.

Kako je privaditi, otroke da izgovarjajo pravilno „b in v“.

Vsaka vas ima svoj glas. O resnici tega pregovora se je vsak učitelj prepričal. Pa ne le v vsaki vasi govoré ljudje s posebnim naglasom, temuč celó v vsaki družini se neke besede drugačno povdarjajo. Znane osebe spoznamo po glasu, če tudi jih ne vidimo. Tako spoznamo tudi koj po govoru človeka iz katere vasi je, ali v katerem okraju biva.

Od kod neki to? Otroci slišijo perve glase od matere, bratov, sester in drugih družbenikov. Nevedoma izgovarjajo otroci bolj na dolgo ali zategnjeno glase, zloge in besede takó, kakor jih slišijo. Znano je tudi, da se otroci naučé preje govoriti od otrok nego od odrastlih. Praviloma govoré otroci z naglasom dotične družine. Otrokom besede zljajševati s tem, da jim jih omehčevamo, je nespametno — s tem se vadijo krivo izgovarjati, česar jih je pozneje težko odvaditi.

Da otroci zvesto posnemajo kakor drugi govoré, nam kaže: 1) učbo kako otroke učiti pravilnega izgovora, 2) da imajo vsa govorila.

Naj spregovorim nekoliko o tih dveh točkah, preden preidem k svoji nalogi. Da se otroci privadijo pravilno izgovarjati glase, zloge in besede, naj učitelj vedno prav čisto, jasno in počasno govori. Sosebno pri pervencih naj je vedno pozoren na svoj govor; ravno isto naj tirja tudi od učencev.

Ko učitelj uči, sosebno pervence, naj stoji pred njimi takó, da more večina otrok opazovati kako rabi on govorila. Ako se postavi učitelj predaleč od njih, ali če sedi za mizo, otroci ne bodo mogli na tanko razločiti kako on odpira usta, kako postavlja ustnice i. t. d. Če stopi preblizo, n. pr. tikoma perve klopi, ga ne bodo otroci te klopi dobro opazovali. Najbolje opazujejo otroci tedaj, ko stoji učitelj ravno pred njimi takó, da os glav in mer pogleda ste vštritni —. Iz tega sledi, da mora učitelj nove glase večkrat ponavljati — med tem pa se rahlo sukati ter skerbeti, da se postavi skoraj vsakemu otroku nasprotno.

Ako zapazi učitelj, da kateri otrok ne izgovarja prav ta ali oni glas, pokliče naj ga k sebi ter mu še enkrat počasno in čisto izgovarja dotični glas. Ako tudi s tem ne doseže namena, naj k temu otroku pokliče drugega, ki že pravilno izgovarja. Sé skupnim in večkratnim izgovarjenjem dosegel bode namen, če ne vpervič—gotovo v kratkem.

Učitelj mora torej jasno in čisto govoriti, pa vedno paziti, da govoré tudi otroci tako. Nikakor ne sme prezirati pogreškov,

ampak oestro tirjati, da govore otroci prav in čisto, a nikdar drugače. Izgled in vaja sta tu najboljša pripomočka.

Otroci imajo vsa govorila. Pri govorjenji potrebujemo sape; ta je neobhodno potreben element — tako rekoč duša — motor. — Organ, s katerim sapo oprežemo, so pluća. O razvitku pljuč ni odvisen samo glas — slabjši ali močnejši — temuč cela eksistencija osebe. Učiteljeva skerb je vedno na to gledati, da se otročja pljuča ukrepé.

Pri govorjenji zapazujemo:

- a) da izgovorjaje a, o, i, e, ó, é itd. drugače odpiramo usta;
- b) da pri izgovarjanji c, č, d, t, l, r... sodeluje sosebno jezik
- c) pri glasih m, b, p, v, f pa ustnici;
- č) tudi zobje so pri govorjenji potrebni. Komur manjkajo spredniki, ne more izgovarjati s, š, v, c, č... kakor tudi ne žvižgati. Stari ljudje, katerim so izpadli zobje, ne morejo čisto izgovarjati „v“ oni porekó: bidel sem beliki berh — mesto: videl sem veliki verh; pa tudi ne žvižgati, če so tudi v mladosti močno prežvižgavali in čisto govorili. Otroci 7 do 8 let stari ne morejo omenjene glase čisto izgovarjati, dokler jim ne dorastejo spredniki mesto izpadlih mlečnikov.
- d) Gerlo sodeluje z glasilkoma pri vsakem glasu, najmočnejše pa pri g, k, h, j, nj.
- e) Pri izgovarjanji glasov „m in n,“ sodeluje sosebno nos.

Govorila so torej: pljuča, gerlo z glasilkama, jezik, zobje, ustnici, nos, in ta ima vsak otrok. Da pa ne izgovarja vsak vse glase prav in čisto, je krivo ali začasno pomanjkanje katerih govoril ali pa razvada —. Učiteljeva naloga je poslednji nasprotovati; zato je pa nujno potrebno, da je pozoren na gor navedeno, ter da poišče pomanjkljivosti in je odstrani.

Kakor se privadi posamezen nepravilnemu izgovarjanju, poedinih glasov in kakor se vdomači v poedinih družinah napačen izgovor, ravno tako se more vkoreniniti tudi napačna izreka nekaterih glasov v celem okraji. Znano je, da ljudstvo Tolminskega okraja slabo izgovarja glasa „b in v“; da jih v nekaterih besedah pravilno izgovarja, v drugih zamenjuje in slednjič mesto drugih glasov rabi n. pr. uerba = verba.

Da privadi otroke pravilno izgovarjati „b in v“, mora učitelj z ozerom na rečeno: a) vedno sam čisto in pravilno izgovarjati, b) konsekvntno tirjati, da mu otroci vedno pravilno izgovarjajo bodi si pri govorjenji ali pri branji, in c) da menj nadarjene, pri katerih se je napačna izreka ukoreninila, sili posnemati take otroke, ki so se že privadili pravilnega izgovora. To velja v obče za vse otroke vseh šolskih let. Najvspešnejši pa najgotovejši doseže učitelj svoj namen pri pervoletnikih. Učitelj naj izgledno kaže kako se izgovarja pravilno „b in v“, naj je pozoren katera govorila največ delujejo pri enem in drugem glasu, katera pa le sodelujejo. Pri

učenji glasa „b“ naj veli otrokom rahlo položiti ustnici, jih naravno odpreti in ob enem izpahnniti rahlo sapo, da se sliši glas „e“ kakor učitelj sam kaže. Naj vadi to z otroci takó, da se glas „e“ vedno krajše sliši. Ako bi kateri otrok še ne izgovarjal čisto, naj ga učitelj pokliče k sebi, položi naj njegovo roko pred svoji ustnici, med tem pa razločno izgovarja glas „b“. Na ta način bodo otroci ti čas sicer čisto izgovarjali, pa se tudi kmalu zazabili. Glas ne bode več čist, pred „b“ se sliši še kratek „v“ takó, da sta oba glasa vtopljena v „vb“ vendar se „b“ bolj sliši od „v“. N. pr. belo, riba, bob, žabu... izgovarjali bodo: vbelo, rivba, vbob, žavba.... Da zgine „v“ pred „b“ morajo otroci prav rahlo skleniti ustnici — glas je potem popolnoma in čist.

Pri izgovarjanji glasa „v“ položimo zgornjo ustnico na spodnje sprednike (zobe), privzdignemo zgornjo ustnico nekoliko v sredi v obliki strešice, pahnemo sapo takó, da se malo strese v gerlu. Učitelj naj opozori otroke kako on rabi gogorila, da med izgovorom privzdigne v sredi zgornjo ustnico, da je viditi nekoliko dveh srednjih zob, pristranskih sprednikov pa ne, na katerih tiči ustnica. Otroci bodo na ta način dovolj čisto izgovarjali, vendar glas ne doni še dovolj jasno in čisto, ker ne privzdigujejo zgornje ustnice, na kar naj učitelj strogo pazi. Otroke, ki še slabo izgovarjajo, naj učitelj pred-se pokliče ter jim še enkrat pokaže kako on izgovarja —. Naj veli potem otroku izgovarjati, med tem mu pa ona zgornjo ustnico rahlo privzdigne. Če se otroku ne strese v gerlu, naj položi njegovo roko na svoje gerlo. Slednjič naj mu pokaže kako drugi otroci izgovarjajo. Če bi vkljub vsemu temu otrok ne zadel, naj se ogleda v zercalu kako rabi govorila on, kako pa drugi otroci. Kakor z vsakim glasom, sledé tudi tukaj vaje dokler se niso otroci privadili čisto in pravilno izgovarjati.

Učitelj zapazi, da otroci, ki obiskujejo že več let šolo, še vedno zamenjujejo „b in v“. Kako neprijetno je slišati n. pr.: Bidel sem belik boz vlaga. Žava je bidila bola. Nobemver = november; ali pa: Kraua je žiua stvar. Nosiusa derua i. t. d.

Kjer se nahajajo take napake, odpravi jih učitelj gotovo, ako se strogo derži navedenega pa da vselej, bodi si pri govorjenji ali branji, tirja, da otroci pravilno izgovarjajo.

Iz zanesljivega vira sem zvedel, da se je v šolah na Tolminskem, kjer so imeli učitelji popred silno težavo privaditi otroke, da so „b in v“ pravilno govorili, v novejšem času dosegel namen, ker so učitelji po navedenem učili.

0 stanji šolstva na Goriškem leta 1878-9.

Konec.

Pisanje se je učilo v posamnih šolah s prav dobrim vspehom, le da je mnogo učiteljev premalo pazilo, da zadobé otroci tudi v tem predmetu ono ročnost in spretnost, ki je temu uku zelo potrebna.

Nemščina se je učila v vseh treh okrajih, pa le kot prosti predmet za dečke, ki mislijo nadaljevati njih študije na kateri srednji šoli; le v Bovcu je bil ta predmet obligaten za vse otroke. Učila se je:

v okraji Tolminskem	v 5 šolah
„ Sežanskem	„ 6 „
„ Goriške okolice	„ 14 „
„ Gradiščankem	„ 9 „
„ mesta Gorice	„ 2 „

Skupaj v: 36 šolah.

Okrajne učiteljske konference za minulo šol. leto so bile napovedane za mesec oktober, t. j. pred začetkom šol. leta in potem, ko so prišli novi učni načerti na svitlo. Pokazalo se je pri teh učiteljskih shodih, kako si je vsak učitelj prizadeval, da se z učnimi načerti temeljito seznaní, da mu bode mogoče svojo nalogo vestno doveršiti.

Vspešne so bile tudi obravnave mnogih krajnih šol. svetov, kakor tudi one lokalnih učiteljskih shodov. Okrajnih učiteljskih konferenc vdeležilo se je več pomočnih učiteljev duhovskega stanu in videlo se je, da so toliko eni kot drugi za ljudski razvoj zelo vneti.

Izobraževališče za učiteljice v Gorici je bilo razdeljeno na oddelke, v kojih se je učilo v slovensko - nemškem in italijansko - nemškem učnem jeziku. Za praktično izomiko vzrejenk priredjena mu je bila petrazredna vadnica za deklice. Pervi razred je bil razdeljen v slovenski in italijanski oddelek. Učilišče je vodil: 1 ravnatelj; učili pa so: 4 nadučitelji, 1 učitelj za verstvo, 5 pomočnih učiteljev, 4 učiteljice (na vadnici) 1 podučiteljica in 1 pomočna učiteljica.

Všolanih je bilo 123 vzrejenk, in sicer:

v I. letnem tečaju	30
„ II. „	33
„ III. „	18
„ IV. „	42

Nemk je bilo 7, Slovenk 42, Hervatic 5, Italijank pa 69. Deržavnih štipendij po 150 gol. je prejemale 6 vzrejenk, 18 po 100 in 28 po 50 gol.

Koncem leta dobile ste dve vzrejenki zrelostno spričevalo odliko, 35 pa zrelostno.

Pripravljalnico v Kobaridu je obiskovalo 19 učencev, med letom so trije izstopili.

K preskušnji v dosego učiteljske zmožnosti, so se oglasili:
bili so posvetnega stanu:
dobili so spričevalo št. I.
" " " " II.
" " " " III.
" " " " IV.
zavrnjeni so bili: . . .

za ljud. šole.		za meščanske šole	
M.	Ž.	M.	Ž.
3	2	1	—
3	2	1	—
—	—	—	—
1	1	—	—
—	1	—	—
2	—	1	—
—	—	1	—

V Gorici je bilo 6 frebeljanskih vertov in štirje zavodi za otroke, ktere veže postava v šolo. V Gradiščanskem okraji je bil 1 frebeljanski vert v Karminu; drugih zavodov ni bilo v tem okraji. Zraven imenovanih je v Gorici zavod za gluho-neme, v katerega se sprejemajo otroci iz Primorja. Zavod je vodil 1 ravnatelj; učila sta 2 učitelja in 2 učiteljici. Učencev je bilo 93 obojega spola.

Privatnih šol je bilo v Gorici 7, v Gradiščanskem okraji pa dve.

Stroški za vzdrževanje ljud. šol razvidijo se v naslednjem:

OKRAJ:	Letne plače, opravilno doklade in petletnine iz		Osebné doklade in remuneracije:	Zidanje in popraviljanje šol:	Materialne potrebe šol:	Učit. konference in knjižnice:	Neprevid. stroški:	Stanarine:	Skupaj:
	dež. za- loga	zaloga šol. okraja							
goldinarjev a. velj.									
Tolminski	800	13800	1147	1000	983	—	506	2742	20878
Goriške okolice	136	18850	7800	7270	2034	1100	600	5743	43083
Sežanski	655	17210	—	6800	600	50	600	1365	27280
Gradiščanski	2944	35380	4356	—	—	—	—	5568	48248
mesta Gorice	—	10400	—	—	—	—	—	1541	11941
Skupaj:									151451

Ustanovljenje in vzdrževanje potrebnih ljud. šol je skupna zadeva vsakega šol. okraja. Ker je pa več občin, v kojih so se nove šole sezidale ali že obstoječe popravile, k tem stroškom še s prostovoljnimi doneski pripomoglo, morejo se računiti vsi stroški na 180.000 gol.

Iz penzijske blagajnice za učiteljsko osobje se je leta 1879. izplačalo :

1. pokojnina učiteljem	3503 gl. 58 kr.
2. " učiteljicam	1154 " 98 "
3. " učiteljskim vdovam	645 " 32 "
4. odpravki in odmere	220 " — "
5. nagrade in učni doneski	181 " 67 "
6. razni stroški	192 " 74 "

Skupaj : 5898 gl. 29 kr.

Delovanje kraj. šol. svetov ni bilo v obče še povoljno, vendar vidi se, da gre na bolje. V Tolminskem okraji so bila obravnavanja kraj. šol. svetov v Kobaridu, Serpenici, Kredi, Sedlu in Breginji vspešna ; ona v Tolminu, Bovcu in pri sv. Luciji, pa vspešniša kakor v preteklem šol. letu. Vendar ni imelo 10 kraj. šol. svetov tega okraja v celem letu nobene seje.

V okraji Goriške okolice bili so kraj. šol. sveti v Kviškem, Št. Martinu, Cerovem, Št. Petru, Vertobji, Št. Andražu in v Gergarji zarad njih plodnega delovanja pohvaljeni.

V Sežanskem okraji ni imelo 5 kraj. šol. svetov v celem letu nobene seje ; 10 pa le 8-10 krat. Drugi kraj. šol. sveti tega okraja niso imeli rednih sej, kakor to določuje postava. Nabrežinska občina preskerbuje vso šolsko mladež s potrebnimi učili, kar je posebno hvale vredno.

Seje okrajnih šol. svetov.

Teh je bilo :

V O K R A J I	Štev. sej okraj. šol. sveta :	Štev. vlog ki jih je obravnaval :
Tolminskem	10	343
Sežanskem	11	808
Goriške okolice	12	881
Gradiščanskem	11	911
mesta Gorice	8	135

Dopisi.

V KAMNJAH je dne 21. junija praznovala šolska mladina slovesno god sv. Alojzija.

V ta namen napravil se je izlet z otroci v nedaleč od Kamenj oddaljeno vas Skrilje.

Iste dne ob 6½ uri zjutraj zbrali so se vsi otroci v prostornej šolske sobi. Tu se jim pové nekoliko iz življenja sv. Alojzija, ter podučí, kako ga je treba posnemati. Otroci so zvesto poslušali, in gotovo si je marsikateri zlate nauke v miadem sercu ohranil.

Ob 7. uri odvedeta g. učitelja otroke iz šolske sobe, in je vverstita tako, da so bili dečki in deklice posebej.

Komaj so otroci pričakovali odhoda, in ko zaslišijo „naprej“! veselo in ponosno začeli so korakati proti Skriljem.

Spremljali so deco gospoda učitelja in č. g. katehet, koji je tudi v Skriljah bral sv. mašo. Dobro vedoč, da prirodopisni in zemljepisni uk najbolje oživljajo in povzdigujejo izleti v raznih letnih časih, porabila sta tudi g. učitelja to priložnost, ter sta spremljavši otroke skozi veliki muzej prirode, jim razkazovala različne stvari iz teh dveh predmetov.

Tu se jim je pokazalo, kar jim pred ni bilo umevno. Dospévši do kake vode vprašal je g. učitelj: Kako se imenuje ta voda? kje izvira? na kakej svetovnej strani? v katero vodo (reko) se izliva? kje je njen levi in desni breg“?

Drugi g. učitelj zopet: Povej ime tega ali unega drevesa - kamena - rastline - žuželke. Tretji jim je zopet kaj podučljivega pripovedoval. Tu se jim je pokazala meja županstev. Imenovali so otroci bližnje vasi - gore - vode - glavne ceste - občinske poti. Tu pokazal se jim je zemljevid v pravej živej podobi. Pri učenju zemljepisja v šoli, so si otroci pozneje ložje predstavljali stvari, katere so imeli priložnost v naravi opazovati in se o njih razgovarjati.

Na malem hribčku blizo Skrilj, razprostira se prekrasen razgled po Ipavskej dolini. Otroci so navdušeno zapeli nekoliko veselih pesnic; potem pa so jim gg. učitelji opisali nekatere kraje Ipavske doline, bolj važne trge in vasi.

Po kratkem počitku veselo so zopet otroci mahali proti Skriljem. Kar začuje se priterkovanje malih, pa lepo vbranih Skriljskih zvonov. Ljudje hité gledat, kaj li to pomenja; videti je bilo, da so bili veseli, in zadovoljnost se jim je brala na obličji. Veliko jih je šlo za otroci k sv. maši. Dospévši do cerkve se zopet otroci lepó vversté. Cerkvica bila je prenapolnjena.

Pri sv. maši so otroci peli tako lepo in ginljivo, da jih je bilo veselje poslušati.

Po sveti maši zberó se pred cerkvijo; deklice v verstah na

enej, dečki na drugi strani. Od hoje uže utrujen in lačen, segel je vsak rad po koščeku kruha in sira - žejo pa si je gasil z vodo.

Po obedu peli so otroci še nekoliko pesnic. Okolostoječi ljudje - očetje - matere - bili so tako ginjeni, da se je marsikomu solzica veselja prikazala.

Nazadnje zapojó otroci še cesarsko pesen, in na trikratni: „živijo naš presvitli cesar Franc Jošip I.! so se veselo razšli vsak na svoj dom.

Veseli in zadovoljni bili so pa tudi gg. učitelji, ker so mor-da vzbudili s tim pri stariših in otrocih večje veselje do šole in napredka sploh. Bog daj!

IZ TOMINA. 29. septembra zbrali so se učitelji in učiteljice tega okraja, pa tudi več učiteljev in učiteljic drugih okrajev (kot gostje), k okrajni učiteljski konferenci, katero sta počastila velecezenjeni gosp. c. kr. okrajni glavar vitez Schemerle pa č. gosp. dekan Tominski in zastopnik cerkve v c. kr. okrajnem šol. svetu.

Konferenca je pričela pod vodstvom okraj. šol. nadzornika gosp. Fr. Vodopiveca ob 8. zjutraj; trajala je do poldne, pa od 2. do 6. zvečer.

Po kratkem ogovoru izvoli si gosp. predsednik za svojega namestnika nadučitelja Ivana Širca. Kot zapisnikarja se ponudita Amalija Jug in Viktor Véršič.

1. Gosp. nadzornik pripozna sicer, da so bili učitelji pozorniši na red in disciplino, pa da so v obče z boljšim vspehom učili; vendar obžaluje, da se več učiteljev zadosti ne pripravlja za učenje. Dalje opazi, kar se je pri nadzorovanji prepričal, da več učiteljem ni jasen smoter o spisji, kakor ga tirjajo učni načerti. Postavši načelo, da je učna sverha tega predmeta ona zmožnost, da to kar slišimo ali mislimo tudi pravilno zapišemo, terdi, da spisje začne pred pisanjem — pri predvajah—. Zatim razversti poredne stopinje tega uka, kakor sledi:

a) Narekovanje: pik, čert (po legi in obliki), glasov (čerk), zlogov, besed, stavkov, itd.

b) Prepisovati tiskane čerke, besede, stavke.

c) Napisovati čerke, besede, stavke in odstavke, katere so se otroci naučili na pamet.

d) Sestavljati stavke na kratka vprašanja. Na podlagi enakih vaj sledi še le spisje v ožjem pomenu, kakor: kratki popisi, pravljice, (na podlagi berila) — pismica itd.

Dalje povdarja, kako važno je, da učitelj derži v redu uradne spise, sosebno da točno zaznamuje zamude, kajti tako sili moralčno, da mladina rednejše obiskuje šolo.

2. Učitelj Krajnik se ponudi za sporočevalca 2. točke. Konferenca razversti po predlogu sporočevalca tvarino o nazornim ukn za 1. in 2. šol. leto na mesece. Pri tem se je povdarjaló, katere

pojme naj učitelj pri posamnem predmetu otrokom pooči in razvije itd.

3. Vprašanje: „Kako naj učitelj-odgojitelj vodi mladino, da postane varčna,“ je rešila konferenca precej obširno na podlagi izdelka učitelja Jak. Velikonja. Sestavek je konferenca odobrila kakor tudi pojasnila in dostavke okraj. šol. nadzornika, g. Likarja in Frančiške Zupančičeve.

4. Okrajni šol. nadzornik pokaže razne učbe, po katerih naj se uči v ljud. šoli risanje v zvezi z oblikoslovjem.

5. Prebere se več pedagogično—didaktičnih spisov, kakor: Ant. Fajgelja in Fr. Domiuca o ustrahovanji v šoli; Dan. Fajgelja o petji; Iv. Gerželja o kadenji tabaka. Jož. Hoban nasvetuje, da bi si učitelji napravili rečnik lokalizmov, kateri bi naslednikom posebno pri nazornem uku vstrezal.

6. Ivan Gerželj sporoča o okrajni učiteljski knjižnici. Konferenca priterdi sporočilu, pa sklene, da se naroči tudi „Popotnik.“

7. Slednjič razloži in pokaže Kr. Bratina kako je rabil Gallov aparat (obstoječ iz masivnih in votlih kocek), s katerimi se posebno jasno pooči merenje. Ta aparat dobodo vse redne šole; stane 2 gold. 70 kr. v Gorici.

Okraj. šol. nadzornik se zahvaljuje velečastitem gostom, želi konferenci dober vspeh ter sklene sejo.

Nadučitelj J. Širca se v imenu konference zahvali gosp. nadzorniku.

Šolski ogled.

Iz seje c. kr. okraj. šol. sveta Goriške okolice 15. avgusta. Štiri volitve občinskih zastopnikov v krajne šol. svete se oddobri, eno pa zaverne. Ravno tako se oddobri ustanovitev 7 kraj. šol. svetov. 10 sporočil kraj. šol. svetov o hoji otrok v šolo se reši v tem smislu, da se v 6 občinah kaznujejo nemarni roditelji z denarno globo od 1—3 gol. Naznanilo 3 kraj. šol. svetov, da kaznovani roditelji niso plačali naloženih glob, se odstopi c. kr. glavarstvu s prošnjo, da se po eksekutivni poti iztirjajo. Sporočilo okr. šol. nadzornika o nazorovanji šol se vzame na znanje, ter se pohvali enega učitelja za marljivo delovanje. Sporočilo o krajnih učiteljskih konferencah se vzame na znanje; tako tudi letno sporočilo. Sklepa se o disciplinarni preiskavi enega učitelja, pa se sklene vpeljati preiskavo proti drugemu. Zavernejo se tri vloge v denarstvenih zadevah; rešijo pa 3 računi zadevajoči šol. opravo. Vzame se na znanje več rešenih vlog, kakor tudi ukazov višjih oblastnij. Slednjič se zedini o predlaganji prosilcev za izpraznjena nčiteljska mesta.

Dne 16. septembra. Se reši sporočilo finančnega odseka o sklepni računih od ustanovitve okraj. šol. zaloga do konca leta 1879. Sporočilo stavbenega odseka o kolavdiranji šol. hiše na Banjšicah se vzame na znanje in oddobri račun.

Imenuje se za def. učitelja—voditelja J. Rajarja za Križ, Fr. Tomšiča, za Kronberg; Mat. Lapanja za Bilje; Jož. Orla za Pervučino; Jož. Sreberniča, za Višnjevnik; začasno se namesti: L. Furlana, za Šmarje kot učitelja-voditelja; dalje kot podučitelje izpraš. učiteljske pripravnike in sicer: za Cerovo Fr. Šiveca; za Kojško, Enrika Lebana; za Čepovan Jan. Makaroviča; za Banjšico Jož. Kraševica; za Žablje Jan. Berščaka; za Križ Ant. Urbančiča; za Kamenje Jan. Zorna; v Rifenberg pa Justino Štrukelj za podučiteljico.

Iz službe izstopivšemu podučitelju se prizna 8. gol. mesečne podpore za prih. šol. leto. Prošnje da bi se ena šola razširila pa dve ustanovili, se za letos odloži, eno pa pogojno reši.

Prizna se pomočnim učiteljicam in učiteljicam roč. del nagraje za minulo šol. leto. Prizna se dalje učitelju izjemna podpora 50 gold. zavoljo dolge bolezni.

Rešene vloge se oddobre.

C. kr. okraj. šolski svet v Sežani je razrešil dne 20. sep. več važnih vlog. Med drugimi 8 zadevajočih šol. prostore; podelil učitelju nagrade 25 gold.; določil nagrade učiteljicam roč. del; rešil več sporočil kraj. šol. svetov o hoji otrok v šolo, pa imenoval dva začasna učitelja definitivnim in sicer: Fr. Černe-ta za Barko in Jan. Leban-a za Lokev; kot začasne učitelje namestil Mat. Kante za Sežano, Fr. Tomšiča za Skopo, J. Sila v Zvonik, Fr. Vodopivec v Brestovico, Ant. Šiveca v Temnico, Jan. Makaroviča na Vavtvlje; Ant. Pakiž-a zač. učitelja v Gorjansko Justino Štrukelj v Komen in Jožefo Delkin v Tomaj, in sicer kot zač. učiteljici.

S prih. šol. letom se razširiti trirazrednici v Komnu in Sežani v štirirazrednici; enorazrednica v Tomaji postane dvorazrednica, 3 enorazrednice pa dobé redne učitelje.

Te počitnice je bil na tuk. c. kr. učiteljišči nadaljevalni tečaj za učiteljice roč. del.

Vdeležilo se je poduka 9 Slovenk in 1 Hervatica. 22. septembra podvergle so se vse slušateljice izpitu, katerega so vse dobro napravile.

C. k. okraj. šol. svet v Gradišči je imenoval dne 27. sept. t. l. izpraš. učiteljskega kandidata g. Antona Miklaviča. za prov. učitelja v Mirni.

C. k. okraj. šol. svet v Tominu je imenoval prov. učitelja Ivana Krajnika def. učiteljem v Podmelcu. Krist. Bratina za prov. učitelja - voditelja dvorazrednice na Serpenici, Iv. Ivančiča za prov. učitelja v Kred, Ant. Seklija za prov. podučitelja v Kobarid, Mat. Lebana za podučitelja v Tomin; podučiteljco Amalijo Čuk iz Serpenice prestavil v Cerkno, ker se je bolehnemu učitelju g. Gasp. Likar-ju dovolil dopust.

Vsled imenovanja g. Mat. Lebana za podučitelja v Tolmin razširila se je ta šola v štirirazrednico. S prih. šol. letom ožive toraj tri štirirazrednice, in sicer: v Tominu, Sežani in Komnu.

Dovolilo se je dvema učiteljema in enemu pomočnemu učitelju izjemna nagrada za vspešno učenje. Dovolilo se je dalje predplača enemu učitelju; vzelo na znanje več ukazov višjih šol. oblastnij, med drugim poterjenje načerta za novo šols. hišo v Cerknem.

Vis. c. kr. ministerstvo za kmetijstvo je priznalo 6 učiteljem Goriške okolice nagrado po 20 gol. za vspešno učenje kmetijstva; pa dovolilo 40 gol., s katerimi se ima nakupiti kmet. orodja tim le šolam: na Gorenjempolji, Desklah, Kamenjah in Banjšicah.

* Sežansko-Komenski učitelji osnovali so si 2. septembra t. l. učiteljsko društvo. Predseduje mu g. A. Leban, bivši nadučitelj v Komnu. Pravila so odposlali c. kr. namestništvu v Terst.

* Šolsko poročilo ljudske šole v Sežani v šol. letu 1879 - 80. Založilo šolsko vodstvo.— Knjižica obsega 12 strani. V ogovoru „Starišem“ navaja gosp. L., kako naj bi se podpirali stariši in učitelji mej seboj pri izreji in podučevanju otrok. — Iz šol. kronike je razvidno, da se g. kraj. šol. nadzornik jako zanimiva za šolski poduk, skoro vsak teden obiskoval je tamošnjo šolo. Menda se nahaja prav malo tako skrebni in za šolo vnetih kraj. šol. nadzornikov. Slava mu! — Sežanski kraj šol. svet imel je redne mesečne seje, kar šoli zelo koristi. Kaj pa drugi krajni šol. sveti? —

Razredba učencev in učenk kaže kakor so se učili po zašluženji: prav dobro, dobro ali slabo. Ta razredba bo po našem mnenju gotovo vpljivala na učence, da bodo v prihodnjem letu marljivejši. Skupni pregled kaže 153 učencev in učenk, katere so učili gosp. L. Cvek, nadučitelj — voditelj, zaradi bolehnosti le po 5 ur na teden; g. Ant. Leban, učitelj, po 28 ur, gospodični Kristina Kacafura, učiteljica, po 22 ur, in N. Pitamic, učiteljica, po 23 ur. Veronauk je učil č. g. Fr. Matičič, po 5 ur na teden do 11. aprila t. l.

* Pripravljalnica za učitelje v Dolini je nehala z minulem šol. letom. Blizo Pazna pa se je ustanovila enaka za Hervate.

* V Gorici je nehal pripravljavni tečaj za Gimnazij. Mesto tega odperl se je četrti razred. Zdaj imamo zopet staro vadnico.

Zrelostno izpitne naloge l. 1880. v Kopru.

I. PEDAGOGIKA.

1. Dauer der Erziehung und die verschiedenen Erziehungsperioden.
2. Frage: ihr Wesen, ihre Arten und Vertheilung.
3. Filantropinismus und seine wichtigsten Vertreter.

II. SLOVENSKO.

1. Če hočemo, da nam pride srečna in častna prihodnost, je treba, da posnemamo prave domorodce. Treba nam je vednosti, treba olike, treba čverste možatosti! (Ogovor sopripravnikom pred odhodom.)
2. Kedaj in kako nam rabi dajavnik brez predloga?
3. Deblo, tvorka, gibka.

III. NEMŠKO.

1. Das Vergnügen ist ein Schatten, in welchem der Wanderer ausruhen, aber nicht verweilen soll.
2. Worauf ist bei der Biegung des deutschen Zeitwortes zu schauen?
3. Bildung der Eigennamen.

IV. HERVATSKI.

1. Zašto štujemo starca i ženu?
2. Poraba komparativa.
3. Tumačite djeci spolove pridavnika!

V. ITALIJANSKO.

1. Doveri del maestro.
2. Uso dei tempi.
3. Vincenzo Monti.

VI. ZEMLJEPIS.

1. Das Menschengeschlecht der Religion nach.
2. Oro- und hydrographische Beschreibung Afrikas.
3. Es ist das Wichtigste über die Stadt „Wien“ (in einer Dorfvolksschule im Küstenlande) zu erzählen.

VII. ZGODOVINA.

1. Die Entwicklung der Macht der Habsburger im Mittelalter.
2. Der nordamerikanische Befreiungskrieg.
3. Kaiser Titus (Biographie für die Volksschule).

VIII. MATEMATIKA.

1. Es ist das Verfahren bei der Ausziehung der Quadratwurzel an besonderen Zahlen abzuleiten.
2. Wie viel Sekunden braucht ein vertikal aufwärts geworfener Körper, um die Höhe von 800 Metern zu erreichen, wenn seine Anfangsgeschwindigkeit 200 m beträgt? — In wie viel Zeit wird er den höchsten Punkt seiner Bahn erreichen? — Wie hoch wird er steigen, wenn der Weg $s=gt^2/2$, wobei $g/z=4.9m$ zu nehmen ist)?
3. Die methodische Behandlung des Dreieckes in der Volksschule.

IX. PRIRODOPIS.

1. Der Wuchs der Holzpflanzen (Bäume) ist nach den jährlich sich bildenden Ringen zu erklären.
2. Welcher Mittel bedient man sich zur Bestimmung eines Minerals?
3. In der Volksschule ist der Ausdruck „Säugethier“ zu erklären.

X. NARAVOSLOVJE.

1. Bewegungshindernisse.
2. Electricitätscondensatoren.
3. Methodische Behandlung der Saug—und Hebepumpe in der Volksschule.

Neobligatni predmeti (jeziki):

I. HERVATSKO.

U pismu, upravljenom na jednog vašeg prijatelja, vpišite vaš dosadanji djački život iztakuno sve tužne i sretne trenutke, a najposlije, kako radosti i veselje osjećate položiv dobrim uspjehom izpit zrelosti!

II. ITALIJANSKO.

Un racconto (Paganini).

Zrelostno izpitne naloge l. 1880. v Gorici.

I. NEMŠKO.

1. Welche Gedanken können eine Lehrerin bei Antritt ihres Lehramtes beschäftigen?
2. Gebrauch der Tempora mit 6 Beispielen.

II. MATEMATIKA.

1. En zmesni in en geometrični račun.
2.
$$\begin{aligned} 3x + y + 2z &= 13 \\ x + 2y + 3z &= 17 \\ 2x + 3y + 3z &= 12 \end{aligned}$$

III. SLOVENSKO.

1. Jeziki so velik zaklad, v katerem je materinščina največji biser.
2. Pobotnica časno nameščene učiteljice za mesečno plačo.

IV. PRIRODOSLOVJE.

1. Welchen Vorgang hat man, um die ganze Zimmerluft möglichst gleichmässig zu erwärmen?
2. Es ist die Wirkung des Electrophors und die Ladung der Leidnerflasche zu erklären.
3. Was ist das Glas? aus welchen Materialien wird es bereitet? und welche sind die vorzüglichsten Glasgattungen?

V. ZEMLJEPIS.

1. Wie wird das Menschengeschlecht, der Religion nach, eingetheilt?
2. Oro—und hydrographische Beschreibung Böhmens (mit einer Karte).
3. Das wichtigste über die Stadt „Wien“ (erzählet den Kindern einer Volksschule).

VI. ZGODOVINA.

1. Kaiser Titus (Biographie für eine Volksschule).
2. Rudolf von Habsburg.
3. Die Entdeckung Amerikas.

VII. PEDAGOGIKA.

1. Anschauungsvermögen, Bildung desselben.

2. Häusliche Aufgaben, deren Werth und Begränzung.
3. Volksschule zur Zeit Maria Teresias.

VIII. PRIRODOPIS.

1. Beschreibung der Sinnesorgane.
2. Charakteristik der Schmetterlingsblütler und deren Bedeutung.
3. Vorkommen und Anwendung des Kohlensäurenkalkes.

Gosp. Ivan Lapajne idzal in založil je nove pisanke in risanke za slovenske šole. Ti zveski imajo res vse lastnosti, kakoršne smo si do zdaj le želeli mogli, ali pri naših kojigoteržicah zastoj iskali. — One so iz terdnega in limanega papirja; so primerno čertane za različne stopinje in predmete ter obsegajo primerno več strani kakor naše dozdanje, o katerih se more reči, da so prav slabe pa jako drage. Na čelu imajo slovenski napisna zadnji strani pa kakov zemljevid naše ožje in širje domovine. Druga izdaja brez zemljevida ima že poterjenja, more se torej v vsakej šoli rabiti — ne da bi bilo treba daljnega popraševanja ali posvetovanja. Ker napredek v vsakem predmetu odvisi prav zelo od dobrih učnih sredstev, želeli bi bilo, da bi tudi v naše šole vpejlali te pisanke, ter s tem ne le podpirali založnika, temuč tudi kcrtili domači šoli.

Cena pisankam.

Nove pisanke so torej:

	Brez zemljevidov		Z zemljevidi	
	100 kos.	50 kos.	100 kos.	50 kos.
1) Pisanka za slovensko lepomisje (Slovenisches Schönschreibheft „s kranjskim zemljevidom“ — za vse stopinje ljudske šole.	1.20	0.65	1.30	0.70
2) Pisanka za nemško lepomisje (Deutsches Schönschreibheft) „s štajerskim zemljevidom“ — za vse stopinje ljudske šole.	1.20	0.65	1.30	0.70
3) Pisanka za slovensko pravomisje na nižji stopinji (Slovenisches Rechtsschreibheft auf der Unterstufe) „s primorskim zemljevidom“	1.20	0.65	1.30	0.70
4) Pisanka za nemško pravomisje na nižji stopinji (Deutsches Rechtsschreibheft auf der Unterstufe) „s koroškim zemljevidom“	1.20	0.65	1.30	0.70
5) Pisanka za pravomisne in spisne vaje Schreibheft für Rechtschrei- und Aufsatzübungen) „z avstrijskim zemljevidom.“	1.20	0.65	1.30	0.70

6) Računska pisanka „z naštevanko (enkrat eno)	1.20	0.65	—	—
(Te pisanke imajo 16 strani, 14 je za pisanje porabljivih.)				
7) Domače naloge (Hausaufgaben) — pisanka s črtami. 32 strani z modrim ovitkom in napisnim listkom	2.90	1.50	—	—
8) Domače naloge (Hausaufgaben) — čista pisanka s podkladkom (listkom z debelimi črtami). 32 strani z rudečim ovitkom in napisnim listkom	2.40	1.25	—	—

Cena risankam.

V založbi so:

„a) Za nižjo stopinjo:

	Iz slabšega risanskega papirja		Iz boljšega risanskega papirja	
	100 k.	50 k.	100 k.	50 k.
1) Perva risanka (Erste Zeichentheke). Priredjena po Grandauer-ju, I., II. in III. zvezek, (pike 1 cm. narazen) . . .	3.10	1.60	4.30	2.20

„b) Za srednjo stopinjo:“

2) Druga risanka (Zweite Zeichentheke). Priredjena po Grandauer-ju, IV. zvezek, (pike 2 cm. narazen)	3.10	1.60	4.30	2.20
3) Tretja risanka (Dritte Zeichentheke). Priredjena po Grandauer-ju, V. zvezek, (pike 4 cm. narazen)	3.10	1.60	4.30	2.20
4) Četerta risanka (Vierte Zeichentheke). Priredjena po Grandauer-ju, VI. zvezek, (brez pik, z razdeljenim okvirjem).	3.10	1.60	4.30	2.20

„c) Za višjo stopinjo:“

5) Peta risanka (Fünfte Zeichentheke) — s čistim papirjem	3.10	1.60	4.30	2.20
---	------	------	------	------